

Шевчук С. В., Мискін Ю. І., Цимбалюк Д. В.

ЕВОЛЮЦІЯ РЕГУЛЯТИВНОГО ВПЛИВУ ДЕРЖАВИ НА ГЕНЕЗУ МИТНИХ ВІДНОСИН У КОНТЕКСТІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МИТНИХ ІНТЕРЕСІВ

У статті досліджено еволюція регулятивного впливу держави на генезис митних відносин у контексті забезпечення митних інтересів. Здійснено логіко-гносеологічний аналізу взаємозв'язків між суб'єктами господарювання в процесі державотворення та зародження митних відносин, що дозволило відобразити казуальні зв'язки між ними у еволюційній ретроспективі. Встановлено, що до первопричин змін регулятивної поведінки держави та суб'єктів господарювання, варто віднести перегляд та переорієнтацію державних інтересів, які з позиції еволюційного розвитку відігравали роль ключового фактора економічної безпеки держави. В рамках дослідження зроблено припущення про давню природу митних інтересів, що стали одними із ключових чинників забезпечення економічних інтересів та безпеки держави. Розроблено періодизацію особливостей регулятивного впливу держави на розвиток митних відносин у контексті забезпечення митних інтересів.

Ключові слова: митні відносини, митні інтереси, митна політика, регулятивний вплив держави, державне регулювання, періодизація, економічний розвиток.

Шевчук С. В., Мискін Ю. І., Цимбалюк Д. В.

ЭВОЛЮЦИЯ РЕГУЛЯТИВНОГО ВОЗДЕЙСТВИЯ ГОСУДАРСТВА НА ГЕНЕЗИС ТАМОЖЕННЫХ ОТНОШЕНИЙ В КОНТЕКСТЕ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ТАМОЖЕННЫХ ИНТЕРЕСОВ

В статье исследованы эволюция регулятивного воздействия государства на генезис таможенных отношений в контексте обеспечения таможенных интересов. Осуществлен логико-гносеологический анализа

взаимосвязей между субъектами хозяйствования в процессе создания государства и зарождения таможенных отношений, что позволило отразить казуальные связи между ними в эволюционной ретроспективе. Установлено, что в первопричину изменений регулятивного поведения государства и субъектов хозяйствования, следует отнести просмотр и переориентацию государственных интересов, которые с позиции эволюционного развития играли роль ключевого фактора экономической безопасности государства. В рамках исследования сделано предположение о давней природе таможенных интересов, стали одними из ключевых факторов обеспечения экономических интересов и безопасности государства. Разработана периодизация особенностей регулятивного воздействия государства на развитие таможенных отношений в контексте обеспечения таможенных интересов.

Ключевые слова: таможенные отношения, таможенные интересы, таможенная политика, регулятивное воздействие государства, государственное регулирование, периодизация, экономическое развитие.

Shevchuk S., Myskin, Y., Tsimbalyuk D.

EVOLUTION OF THE REGULATORY INFLUENCE OF THE STATE ON THE DEVELOPMENT OF CUSTOMS RELATIONS IN THE CONTEXT OF PROVIDING CUSTOMS INTERESTS

The article investigates the evolution of the regulatory influence of the state on the genesis of customs relations in the context of providing customs interests. A logical and epistemological analysis of the relationships between economic entities in the process of state creation and the emergence of customs relations was carried out, which allowed to reflect the casual connections between them in an evolutionary retrospective. It has been established that the primary causes of changes in the regulatory behavior of the state and economic entities include the review and reorientation of state interests, which, from the standpoint of evolutionary development, played the role of a key factor in the economic security of the state. As part of the study, the assumption was made of the long-standing

nature of customs interests, which became one of the key factors in ensuring the economic interests and security of the state. The periodization of the peculiarities of the regulatory influence of the state on the development of customs relations in the context of the provision of customs interests has been developed.

Key words: customs relations, customs interests, customs policy, regulatory influence of the state, state regulation, periodization, economic development.

Актуальність. На сьогодні, побудова та реалізація вираженої державної митної політики є необхідною вимогою сталого економічного розвитку країни. Водночас даний процес пов'язаний з вирішенням низки важливих питань, ключовим з яких є визначення міри регулятивного впливу держави на функціонування митних відносин. Встановлення оптимально рівня регулятивного впливу держави під час реалізації митної політики є важливим елементом ефективного функціонування митної системи та забезпечення національних інтересів держави. У відповідному контексті еволюційна ретроспекція впливу державного регулювання на становлення та розвиток митних відносин є запорукою сутнісного розуміння природи митно-регулятивних взаємозв'язків, що виникають під час оптимізації митних відносин, а також необхідною умовою формування фундаментальної митної науки. Адже, накопичення емпіричного знання є необхідним базисом і важливим чинником прогресивного розвитку та вдосконалення будь-якого економічного процесу, що актуалізує вектор обраного нами дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Фундаментальні теоретичні праці з проблем оцінки регулятивного впливу держави на реалізацію митної політики, функціонування митних відносин та провадження митної справи належать таким дослідникам, як В. Андрущенко, І. Бережний, О. Гребельник, Б. Кормич, Дж. Левінсон, П. Пашко, Ф. Раймонд, Дж. Слемрод, Дж. Стігліц, Ш. Шанг-Жін, У. Харольд, які у своїх роботах досліджували різносторонній спектр питань від встановлення ефективних митних тарифів, можливостей узгодженого використання

митного та податкового регулювання, трансформації митно-тарифного регулювання в історичній ретроспективі до питань, що пов'язані з окресленням протекціоністських і фіскальних цілей митної політики.

Проте, як вірно зазначає Б. Кормич [1, с. 52] «для багатьох досліджень історії митної справи характерним є інституційний підхід, коли в центрі уваги виступає саме організація митної справи, а не особливості її функцій на тому або іншому етапі. І, як наслідок, розвиток митної справи пов'язується виключно із особливостями митних систем держав».

Поза увагою залишається цілей спектр важливих для розуміння взаємозв'язків та особливостей. Зокрема, формування, трансформація та роль регулятивного впливу держави на становлення митних відносин, їх еволюція, дослідження змін функцій мит у податкових системах, зародження, місце та природа митних інтересів у процесах регулюванні зовнішньої торгівлі, аналіз ретроспективи становлення митної справи в контексті генези основних тенденцій історичного розвитку на що і буде спрямована увага у даному дослідженні.

Метою роботи є дослідження еволюції регулятивного впливу держави на генезис митних відносин по забезпеченню митних інтересів.

Виклад основного матеріалу. Здійснення логіко-гносеологічного аналізу взаємозв'язків між суб'єктами господарювання в процесі державотворення та зародження митних відносин є важливою складовою відображення казуальних зв'язків між ними у еволюційній ретроспективі, що дозволить виокремити головні чинники, передумови та напрями їх становлення за сучасних умов. Адже дослідження та порівняння світових тенденцій є один із ключових елементів наукового пізнання згідно теорії регуляції¹. Так, в рамках даної концепції для побудови найбільш вдалих для

¹ Теорія регуляції – напрям який гармонійно вписався в сучасний вимір економічної науки як альтернатива класичним та неокласичним теоріям розвитку та функціонує на засадах концепції регуляції, що полягає у дослідженні феноменів впливу комплексу суспільних відносин на економічні закономірності.

певної країни інституційних реформ, необхідно пройти низку кроків, серед яких:

- здійснення історіографії інституційних форм;
- вихід з позицій внутрішньої логіки інституційних форм та перевірка галузі її застосування;
- аналіз комбінацій логічних схем щодо регуляції в цілому;
- моделювання режиму накопичення з урахуванням впливу різних структурних криз[2, С. 22]

Відповідна алгоритмізація дозволяє зрозуміти внутрішні відцентрові ефекти та архітектоніку функціонування елементів глобального митного простору, що лежать в основі еволюційного становлення світової економічної системи, а також відображає історичний хід взаємозв'язків регулятивного впливу держави на митні відносини та дозволяє визначити місце митних інтересів у заданій системі.

Ми переконані, що дослідження генези становлення та використання регулятивного потенціалу держави неможливе без відображення природи та місця митних відносин у системі історичних взаємозв'язків діяльності суб'єктів господарювання. Важливим аспектом, у даному контексті є встановлення та чітке позиціонування методологічного фундаменту забезпечення митних інтересів шляхом ретроспективи наукової думки дослідників у намаганні з'ясувати та пояснити основоположні тенденції для прогнозованості подальшої динаміки економічного розвитку.

Фактично, існуючи протягом тисячоліть, митні відносини були та залишаються ядром державотворення. Історичний дискурс їх еволюційного становлення дає змогу виокремити першооснову їх формування, що вбачається у взаємовигоді та користі суб'єктів господарювання (тогочасних торговців та держави (володаря, царя)) під час взаємодії. Так, з метою реалізації та відстоювання економічних, політичних, правових та суспільних поглядів суб'єкти господарювання, здебільшого держава, використовують

митні відносини як одну із форм забезпечення власних інтересів та елемент регулятивного впливу на подальше становлення економічного розвитку.

Як вірно, на нашу думку, зазначає О. Єгоров саме «необхідність регулювання зовнішньоекономічних відносин зумовила створення митно-тарифної системи зі специфічними нетарифними заходами, які забезпечують захист економіки» [3, с. 12].

Разом з тим переважна більшість науковців сходяться на думці, що першоосною митних відносин все ж залишаються два фактора: виникнення держави та розвиток торгівлі, які поклали початок майбутнього становлення митних систем. Так, за словами Гребельника О. П. «домінуючими факторами, які сприяли зародженню та формуванню митно-тарифних відносин, стали виникнення і розвиток товарного господарства в цілому і найбільш динамічної його частини торгівлі – як форми товарообміну, а також створення держави – нової організації людства, як системи регулювання суспільно-економічних, в тому числі й товарообмінних відносин» [4, с. 44-45].

У відповідному аспекті інший відомий вітчизняний дослідник має схожу позицію, деталізуючи та розкриваючи сутність становлення митних відносин як через розвиток торгівлі, так і необхідність її регулювання, зауважуючи: «митні відносини неподільно пов'язані з виникненням, розвитком і регулюванням торгівлі. Зовнішня торгівля з перших своїх кроків сприяла освіті різних народів, розповсюдженню всіх важливих відкриттів у науці, мистецтві і виробництві, тобто була своєрідною школою всього людства. Вивчення історії показує, що торговий люд завжди був освіченим. Керуючись спочатку бажанням збути свій товар, він шукав інші народи, з якими міг би торгувати. Але часто знаходив ці народи на більш низькому рівні соціально-економічного розвитку і через торговельні відносини з ними заводив їх на більш високий рівень життя, ознайомлюючи з результатами праці більш цивілізованих країн світу» [3, с. 12-13].

Аналогічної думку, притримується Г. Бобрижна, разом з тим роблячи акцент на ролі зовнішньої торгівлі, вважаючи, що «митна діяльність органічно і безпосередньо пов'язана з виникненням, розвитком і регулюванням зовнішньої торгівлі. Зародки митної справи як механізму регулювання економіки і зовнішньої торгівлі з'явилися на тому етапі розвитку цивілізації, коли почали складатися стихійні ринкові відносини і товарно-грошовий обмін» [5, с. 32].

З плином часу, «міжнародна торгівля каталізувала швидкий економічний розвиток багатьох цивілізацій, а виважена торговельна політика стимулювала не тільки економіку, але й збагачувала нації. При цьому зовнішня торгівля стала потужним поштовхом до розвитку багатьох галузей економіки, а особливо торгового мореплавства. Основними центрами торговельних відносин Стародавнього світу були держави-засновники світової цивілізації – стародавні Єгипет, Індія, Вавилон, Фінікія, Греція і Рим» [4 с. 44].

В подальшому «впорядкування митних відносин та систематизації ставок мита, створили передумови виникнення інших регулятивних елементів митно-тарифного регулювання, зокрема митного тарифу. Приблизно у III ст. дон. е. в м. Тарифа (протока Гібралтар) був вперше створений та застосований звід ставок мита, котрий отримав назву "тариф". Відсутність розвиненої товарної номенклатури тарифу не дозволяла використати повною мірою потенціал цього інструменту митно-тарифного регулювання (мито стягується в основному з човна, бочки чи возу, майже не враховуючи якісні або вартісні аспекти продукції), проте прецедент систематизації ставок мита створив умови для подальшого його розвитку та вдосконалення (наприклад, Пальмірського митного тарифу 137 р.)» [6, с. 72-73]

Не зважаючи на примітивізм перших податків, зборів та платежів від їх сучасних аналогів, що мають на сьогодні значно ширший спектральний вплив та низку важливих функцій, все ж першопричини їх виникнення, можна

взаємопов'язати з реалізацією перманентного регулятивного потенціалу, що в них одвічно був закладений. Зокрема, порівнюючи властивості митних платежів сьогодення зі стародавніми часами можна виокремити як мінімум два аспекти, що відмінні від сучасного мита. «По перше вони не були виражені «ad valorem», так як не розраховувались від вартості товару у фінансових відсотках, і по друге, не були результатом розрахунків, а встановлювалися дерективно» [3].

Водночас, поряд з важливістю ролі торгівельної діяльності та її регулювання з боку держави, розвиток якої сприяв інтенсивному формуванню митних відносин, варто виокремити і інші чинники, що у комплексі лягли в основу становлення митних систем країн на протязі вікового розвитку, а з плином часу стали факторами прогресу у форматі взаємин, що склалися, а також інструментами відстоювання власних митних інтересів.

Зокрема, Гребельник О. вважає, що «становлення митної системи як чинника розвитку держави залежало від взаємодії як об'єктивних, так і суб'єктивних факторів. Оскільки організація митної системи – це складова політики держави і частина економічної системи, то її реформування відбувалося відповідно до еволюції економіки в цілому. Зі зміною типів і форм державності змінювалась і митна політика, що впливало на роль митних органів у системі регулювання державою економічних процесів» [4, с. 44-45].

Вітчизняний науковець Дорофєєва Л. [7 с. 16], у своєму дослідженні акцентує увагу на комплексі певних правил, що лягли в основу функціонування майбутньої митної системи, пояснюючи: «збільшення населення, утворення міст-держав та активізація торгівлі стали передумовою формування певних процедурних правил (ритуалів) її здійснення. Систематизація та закріплення таких правил стали можливими завдяки письму, числам та появі грошей, які дозволили придумати перші тарифи,

уніфікувати порядок обміну товарами, організувати внутрішній та зовнішній торговий простір».

У відповідному форматі до первопринципів відповідних змін поведінки держави та суб'єктів господарювання, варто віднести перегляд та переорієнтацію державних інтересів, які з позиції еволюційного розвитку відігравали роль ключового фактора економічної безпеки держави та виокремити серед них митні інтереси, що стали одними із ключових чинників її забезпечення.

Незважаючи на той факт, що категорія митні інтереси широко почала використовуватися та аналізуватися лише у ХХІ столітті, на наше переконання, дане поняття має таку ж давню природу як терміни «інтерес», «потенціал», «регулювання», що пов'язане з його семантичним наповненням та природою виникнення [8; 9], що гіпотетично витікає з аспектів діяльності держави в рамках застосування регулятивного впливу на економічні процеси, ще із стародавніх часів.

Зокрема, перші згадки категорії митний інтерес можна опосередковано віднести до формування перших держав та зародження перших митних відносин. Так, «митні відносини, спочатку й історично формуючись на кордоні дії зовнішніх та внутрішніх чинників, відіграють роль певного регулятора, значною мірою бар'єра чи обмежувача, який перешкоджає імпорту, а в окремих випадках експорту або транзиту товарів»[3, с. 12], що обумовлює їх регулятивну природу, а також були нерозривно пов'язані із «практикою справляння платежів із товарів, які перевозилися сухопутними чи морськими шляхами, підконтрольні тим або іншим володарям, містам або державам»[1, с. 53], що характеризує їх фіскальний характер.

Окреслені аспекти, не лише, відображають головну сутність та роль митних відносин, що в ході історії неодноразово зазнавали певних трансформаційних змін, але й стали першопричиною виникнення митної системи держави, її механізмів регулювання, а також конкретизували митні інтереси держави, визначаючи їх важливість та подальший розвиток.

Таким чином, на думку науковців, торгівля та формування державного устрою стали першопричиною функціонування всієї сукупності міжнародних економічних відносин та безпосередньо пов'язані з формуванням та розвитком митної системи. При цьому слід зауважити, що використання митного інструментарію регулювання зовнішньоторговельних відносин в більшості країн, не зважаючи на стародавній примітивізм форм, диктувалося, як правило, внутрішніми потребами кожної держави в забезпеченні національних економічних інтересів, що в подальшому зважаючи на різногалузеву специфікацію були виокремлені в самостійну категорію «митні інтереси».

Цікавою, на нашу думку, є гіпотеза О. Єгорова, в основі якої лежить пояснення виникнення і провадження митного регулювання та митного оподаткування. Зокрема науковець обґрунтовує даний факт двома аспектами політичним та економічним. «Політичне підґрунтя полягає у розподілі суспільства на класи і утворення держави. Результатом такого розподілу первіснообщинного ладу є виникнення класу рабовласників, які володіючи землями та майном, опираючись на силову підтримку, намагалися привласнити результат чужої праці, при цьому сприяли розвитку ремесла і торгівлі, виникненню міст і територій» [3, с. 10-11]. Водночас з утворенням міст отримують розвиток і місцеві адміністрації з підрозділами поліцейських, контролюючих служб, які потребують відповідного рівня фінансування, що досягається за рахунок введення податків і зборів на торгівлю та транзит товарів.

«Економічним підґрунтям появи митно-тарифних відносин є еволюція торгівлі, зародження якої бере початок з первіснообщинного ладу, в період відокремлення ремесла від землеробства і, таким чином, виділення товарного виробництва, виробництва ремесла на обмін, подальшим періодом внутрішньої торгівлі власним ремеслом, з розвитком прикордонної торгівлі, зовнішньої торгівлі з сусідніми країнами»[3, с. 11]. Важливу роль у відповідних процесах відіграла і караванна торгівлі, яка лягла в основу

формування іншого роду відносин (охоронно-захисних) між торгівцями та державою. Так, місцева влада брала на себе функції охоронця на відповідній території та надавала гарантії безпечного транзиту, транспортування та торгівлі на своїй території, що в свою чергу стало початком виникнення прикордонних пунктів, а в подальшому трансформувалося у законний механізм наповнення державної казни.

Дане гіпотеза пояснює сутнісну направленість митних інтересів, яка полягає у вирішенні різноманітного комплексу задач, що стосуються не лише наповнення дохідної частини, але й включають забезпечення захисту, здійснення контролю та управління. Разом з тим, варто відзначити їх природну особливість, що полягає у наявності перманентного конфлікту між різними учасниками митних відносин. Так, з одного боку митне регулювання є важливим механізмом захисту митних інтересів держави та необхідним інструментом забезпечення різного роду благ нації, з іншого йде у розріз із інтересами суспільства, які обтяжуються додатковою сплатою певних платежів і зборів, а також стають заручниками визначених рамок ведення господарської діяльності .

Разом з тим, аналіз наукових публікацій дослідників [1; 3; 4; 5; 6; 7, 10; 11], що досліджують еволюційне становлення митних відносин дало змогу виокремити та взаємопов'язати періодизації, критеризації та розвиток митних відносин з регулятивним впливом держави, а також виокремити місце митних інтересів у даному процесі, що відображено у табл.1.

Періодизація особливостей регулятивного впливу держави на розвиток митних відносин

Період	Особливості регулятивного впливу держави (митне оподаткування) на митні відносини	Домінуючі функції держави	Митні інтереси, що забезпечуються
Стародавній світ (рабовласницькі держави III тис. до н. е. – V ст. до н. е.):	Період, що характеризується здебільшого здійснення оподаткування в натуральній формі з переходом до оподаткування сріблом; високим рівнем ставок; першими проявами політики протекціонізму (заборони вивезення, ввезення певних видів товарів; монополізація ринку)	Фіскальна, захисна	Впровадження митних та податкових платежів як інструментів отримання дару, коштів, вигод для збагачення окремого правителя, за допомогою чого наповнюються казна храмів, місцевих бюджетів, держави. Елемент утримання озброєних найманців-митників для регулювання торгівельних взаємовідносин
Античний світ V ст. до н. е. – V ст.	Формується чітка система оподаткування. Перші прояви запровадження декларування, як форми раціоналізації сплати податків і зборів. В Римській імперії формується єдиний митний простір. З'являється диференціація ставок оподаткування з огляду на специфічність товару, місце сплати (зовнішній, внутрішній кордони) та роду діяльності.	Фіскальна, захисна, контролююча, в незначній мірі регулююча	Джерело перманентних фінансових надходжень підтримки влади правителя, держави. Елемент управління у військовій сфері за допомогою якого запобігають військовим конфліктам або навпаки сприяють їх виникненню. Здійснюється регулювання торгівлі.

<p>Середні віки (Середньовічно-феодалний) V – XV ст.:</p>	<p>Відсутність системи ефективного адміністрування податків. Максимізація застосування фіскальної функції, що балансує на межі здирництва. Безпомічність та малограмотність держав в справлянні податків, у зв'язку із догматикою богослов'я над фінансово-господарською практикою, що обумовлює використання біблійної десятини.</p>	<p>Фіскальна, контролююча, регулююча (методами, за пропонованими представникам камералістики і меркантилізму)</p>	<p>Підвищується вага контрольної функції при збереженні фіскальної у зв'язку з переорієнтацією та акцентуванням уваги держави на внутрішні процеси, а також періодичні військові дій.</p>
<p>Епоха просвітництва (XVI–XVIII ст.).</p>	<p>Формування внутрішньовиробничої політика, що спрямована на захист молодих галузей мануфактурного виробництва та відступає від ліберальних начал провадження міжнародної торгівлі та породжує нову стратегію державної торговельної політики – протекціонізм, із розвиненою системою митно-тарифного регулювання. Утворення діалектичної єдності "лібералізм – протекціонізм" формує державну зовнішньоекономічну політику, а торговельні відносини виходять на новий якісний рівень.</p>	<p>Фіскальна, дистрибутивна, регулююча (мікро-, макро-, метарівень) економічних процесів, захисна.</p>	<p>Захист митного кордону та важлива складова забезпечення надходжень до бюджету для проведення державних заходів в національних інтересах.</p>

<p>Нові часи (XIX – перша половина XX) Період зародження і розвитку промислового капіталізму та буржуазної демократії</p>	<p>Формування єдиної митної політики у розрізі держав та курс на скасування внутрішнього мита. Поряд з домінуючою фіскальною функцією органів державної влади з'являються чітко виокремлені статистична та регулятивна. Розпочинається уніфікація торговельних відносин, системи мит та пільг за допомогою договорів, що укладались між окремими державами. В рамках міжнародних регулятивних процесів того часу відбувається становлення важливого регулятивного інструменту як створення міжнародних регуляторів та інтеграційних об'єднань..</p>	<p>Фіскальна, дистрибутивна, регулююча, контролююча, статистична захисна.</p>	<p>Присутність митних інтересів розширюється, крім політичної, економічної та суспільної сфери, охоплюється і наукова сфера на тлі науково-технічних досягнень та боротьби з новими видами контрабанди.</p>
<p>Сучасність Період індустріального, постіндустріального та інформаційного суспільства, друга половина XX – початок XXI ст.:</p>	<p>Інтенсифікація міжнародної торгівлі, транспарентність економічних кордонів та поступ глобалізації призвели до гармонізації міжнародних правил та міжнародних стандартів в рамках держав. Уніфікація та стандартизація проведення митного контролю, використання систем аналізу ризиків управління митними процедурами є невід'ємною частиною реалізації митної політики країн. Проведення митної справи направлена на забезпечення митної безпеки та захист митних інтересів держав.</p>	<p>Фіскальна, дистрибутивна, регулювальна, стабілізаційна, інформаційна, міжнародно-політична; статистична організаційно-контролююча, захисна.</p>	<p>Митні інтереси є частиною національно-економічних інтересів, з різногалузевою спрямованістю та широкою спектральною амплітудою, що знаходить відображення від екологічного, економічного, інформаційного, інноваційно-інвестиційного до правоохоронного сектора.</p>

* Розроблено авторами на основі [1; 3; 4; 5; 6; 7, 10; 11]

На нашу думку, досить вдало характеризує, прослідковує та відображає логіку формування митно-тарифних відносин О. Гребельник [12, с. 71], який конкретизує направленість їх розвитку наступним чином. Спочатку основна мета їх полягала в задоволенні потреб державної казни шляхом нарахування

мита та митних зборів, з часом це виконання охоронних функцій при захисті економічних кордонів країни, а в подальшому – регулювання зовнішньоторгівельних відносин, як правило, адміністративними чи економічними методами. По мірі того, як розвивалося поняття митні відносини, особливо при застосуванні митного тарифу як інструменту регулювання купівлі чи продажу товарів в сфері зовнішньоекономічних зв'язків, формувалися звичаї, правила та процедури нарахування і сплати митних платежів, фактично створювалась та розвивалась митна система держави.

Разом з тим, варто констатувати що функції митної системи, що характерні сучасним митним політикам зародилися і майже не видозмінювалися до кінця XIX ст., серед яких основними були фіскальна, захисна, регулююча та контролююча.

Висновки. Варто відзначити, що з плином часу під впливом екзогенних та ендогенних чинників змінюється роль і функції держави як по відношенню регулювання митних відносин, так і у процесі забезпечення митних інтересів. Представлений концепт шестивимірної періодизації еволюційного розвитку митних відносин в історичному масштабі, на нашу думку, найбільш репрезентативно відображає сутність змін економічних укладів та розвиток митних відносин у площині регулятивного впливу. Водночас, саме глобалізаційні процеси, що активізувалися на межі XIX-XX ст., стали каталізатором зростаючих перевантажень суспільства у площині трансформації та відриву від традиційних соціокультурних цінностей і економічних устоїв, загострення міжетнічних та міжконфесійних конфліктів, зміни класичної парадигми розвитку та формуванням нових видів економіки, що кардинальним чином видозмінили та продовжують трансформувати як митні відносини, митні системи держав, так і їх митні інтереси. У зв'язку з чим, питання регулювання митних відносин, що уже вийшли за межі державних кордонів, формуючи глобальну систему регулювання митної взаємодії, становлять приховану загрозу національній економіці та

вимагають подальших системних наукових досліджень, на що буде акцентовано увагу в наступних працях.

Список джерел:

1. Кормич Б. А. Історія розвитку митної справи в Європі: періодизація та основні тенденції. Lex Portus. 2016. № 1. С. 51-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/LP_2016_1_7
2. Осадча Н.В. Формування глобальних інститутів регулювання митної справи: монографія. Дніпропетровськ.: Вид-во «Нова ідеологія». 2013. 316 с.
3. Єгоров О.Б. Митна економіка (Україна – Сот —ЄС): Посібник. – Одеса: Пласке ЗАТ. 2005. 226 с.
4. Гребельник О. П. Специфіка формування митно-тарифних відносин у контексті становлення світової цивілізації. Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. 2017. Вип. 1 С. 43-52
5. Бобрижна Г.В. Удосконалення механізмів реалізації державної митної політики в Україні: дис. ... к.е.н. з держ управ. Дніпропетровськ 2014. 222 с.
6. Войтов С. Еволюція митно-тарифного регулювання в контексті розвитку світової цивілізації. Вісник КНТЕУ. 2013. № 2 С. 73-84
7. Дорофеева Л. М. Реформування митних органів України в умовах євроінтеграції: монографія. – Ужгород: Видавничий дім «Гельветика», 2017. 444 с.
8. Шевчук С. В. Аналіз теоретико-методологічних підходів визначення поняття "митні інтереси". Економіка та держава. 2018. № 10. С. 42–48. DOI: 10.32702/2306-6806.2018.10.42
9. Шевчук С. В. Теоретико-методологічні засади визначення категорії «регулятивний потенціал держави»: гносеологічний аспект. Проблеми економіки. 2018. № 2. С. 128 - 133
10. Moore M. Revenues, State Formation, and the Quality of Governance in Developing Countries / Mick Moore // International Political Science Review. – 2004. – Vol. 25. – №. 3. – P. 297–319.
11. Андрущенко В.Л., Тучак Т.В. Морально-етичні імперативи податків та оподаткування (західна традиція): [монографія]. – К.: Алерта, 2013. 384 с.
12. Гребельник О.П. митна справа: підручник. 4-те видання., оновл. та допов. Київ. Центр. Учбової літер. 2014. 472 с.

References

1. Kormych B. A. (2016). "Istoriia rozvytku mytnoi spravy v Yevropi: periodyzatsiia ta osnovni tendentsii". Lex Portus. № 1. pp. 51-63. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/LP_2016_1_7
2. Osadcha N. V. (2013). "Formation of global institutes for the regulation of customs", Vydavnytvo «Nova ideolohiia», Ukraine.

3. Yehorov O.B. (2005). “Customs economy” (Ukraina – Sot – EU): Posibnyk. Odessa: Plaske ZAT. Ukraine.
4. Hrebelyk O. P. (2017). “Spetsyfika formuvannya mytno-taryfnykh vidnosyn u konteksti stanovlennia svitovoi tsyvilizatsii”. Ekonomichnyi visnyk. Seriya: finansy, oblik, opodatkuvannya. Vol. 1 pp. 43-52
5. Bobryzhna H.V. (2014). “Udoskonalennia mekhanizmiv realizatsii derzhavnoi mytnoi polityky v Ukraini”: Abstract of Ph.D. dissertation, Econom. sciences., Dnipropetrovsk. Ukraine.
6. Voitov S. (2013) “Evolutsiia mytno-taryfnoho rehuliuвання v konteksti rozvytku svitovoi tsyvilizatsii”. Visnyk KNTEU. № 2 pp. 73-84
7. Dorofeieva L. M. (2017). “Reformuvannya mytnykh orhaniv Ukrainy v umovakh yevrointehratsii”: monohrafiia. Uzhhorod: Vydavnychiy dim «Helvetyka», Ukraine.
8. Shevchuk, S. (2018), “Analysis of theoretical methodological approaches of definition of the concept "custom interests"”, *Ekonomika ta derzhava*, vol. 10, pp. 42–48. DOI: 10.32702/2306-6806.2018.10.42
9. Shevchuk S. V. (2018). “Teoretyko-metodolohichni zasady vyznachennia katehorii «rehuliatyvnyi potentsial derzhavy»”: hnoseolohichniy aspekt. *Problemy ekonomiky*. № 2. pp. 128 - 133
10. Moore M. Revenues, (2004). *State Formation, and the Quality of Governance in Developing Countries / Mick Moore // International Political Science Review*. Vol. 25. pp. 297–319.
11. Andrushchenko V.L., Tuchak T.V. (2013). “Moralno-etychni imperatyvy podatkov ta opodatkuvannya (zakhidna tradytsiia)”: [monohrafiia]. K.: Alerta, Ukraine.
12. Hrebelyk O.P. (2014) “Mytna sprava”: pidruchnyk. 4-te vydannia., onovl. ta dopov. Kyiv. Tsent. Uchbovoi liter. Ukraine.

Шевчук Сергій Васильович (ORCID: 0000-0003-3432-3441) – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри економіка підприємств Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь).

Мискін Юрій Ігорович (ORCID: 0000-0002-8160-3262) – кандидат економічних наук, доцент, докторант кафедри фінансів Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь).

Цимбалюк Діана Віталіївна – студент 4 курсу ННІ обліку аналізу та аудиту Університету державної фіскальної служби України (м. Ірпінь).